
ІННОВАЦІЇ

УДК 338.48

Л. Ю. Тернова, аспірант

**ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН
В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Анотація. У статті проаналізовано сучасні тенденції інноваційного розвитку країн в умовах посилення глобалізації світової економіки. Визначені характерні особливості інноваційних політик країн.

Ключові слова: інноваційний розвиток, глобалізація, особливості, пріоритет, науково-технічна діяльність.

Л. Ю. Тернова, аспірант

**ОСОБЕННОСТИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СТРАН
В КОНТЕКСТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ**

Аннотация. В статье проанализированы современные тенденции инновационного развития стран в условиях усиления глобализации мировой экономики. Определены характерные особенности инновационных политик стран.

Ключевые слова: инновационное развитие, глобализация, особенности, приоритет, научно-техническая деятельность.

L. Y. Ternova, postgraduate student

**FEATURES OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF COUNTRIES
IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION PROCESSES**

Abstract. The article analyzes the current trends of innovative development of countries under the conditions of strengthening of world economy globalizing. The characteristic features of innovation policy are identified.

Keywords: innovative development, globalization, features, priority, scientific and technical activities.

Актуальність теми дослідження. Підвищення економічної ролі інновацій, зміна темпів, напрямків і механізмів розвитку інноваційних процесів є одним з ключових факторів, що обумовили радикальні структурні зрушення в економіці багатьох країн. Вони виявляються у зростанні інвестицій в освіту та науку, технологічні та організаційні нововведення; випереджаючій динаміці високотехнологічних секторів промисловості при підвищенні технологічного рівня традиційних галузей господарства; виникненні нових видів діяльності і т.д. Всі ці співвідношення і взаємозалежності, що характеризують інноваційну модель економіки, сьогодні добре відомі і не потребують якогось спеціального аналізу.

Постановка проблеми. Інтерес для дослідників представляє те, як вони трансформуються в конкретно-історичних умовах країн і регіонів; як формуються ефективні (або не дуже ефективні) підходи до регулювання інноваційних процесів, вибудовування та реалізації інноваційних стратегій – на макрорівні і в окремих галузях, секторах економіки, організаціях і підприємствах.

Постановка завдання. Ідентифікація сучасних тенденцій інноваційного розвитку на макрорівні.

Виклад основного матеріалу. Специфіка інноваційної діяльності – невизначеність і відкладення результату; розбіжність громадського та індивідуального ефектів; асиметричність інформації, доступної дослідникам, новаторам, потенційним інвесторам, споживачам; високі інвестиційні ризики; особливі вимоги до кваліфікації кадрів та якістю менеджменту – посилює значення інноваційної “складової” у діяльності держави. Масштаби і механізми підтримки науки та іннова-

ІННОВАЦІЇ

цій у кожній країні змінюються в міру її розвитку, зміни пріоритетів. Водночас, рівень цієї підтримки, широкий спектр використовуваних інструментів визначають парадигму сучасної інноваційної політики країн з розвинутою ринковою економікою.

Відзначимо її основні ознаки [5]:

- орієнтація на систему довгострокових технологічних пріоритетів, яка формується з урахуванням глобальних тенденцій, внутрішніх соціально-економічних завдань, пов'язаних зі стійким розвитком, підвищенням конкурентоспроможності та національної безпеки;
- пошук оптимального співвідношення між масштабами прямих бюджетних дотацій і інструментами стимулювання досліджень, розробок, інновацій;
- сприяння інноваційному розвитку у широкому економічному контексті, який передбачає створення сприятливих умов, стимулювання інноваційної поведінки всіх економічних гравців. Особливе значення в цьому процесі надається підвищенню ефективності громадських і державних інститутів, націлених на демонстрацію і тиражування ефективних моделей і механізмів, розробки і використання нестандартних методів та інструментів регулювання;
- нарощення зусиль у пошуку нових ефективних інструментів і форм приватно-державного партнерства. Забезпечуючи і підтримуючи такі альянси, сучасна держава подає бізнесу "інноваційні сигнали", сприяє у реалізації його інноваційних стратегій і великих інноваційних проектів (спільне інвестування, створення інфраструктури, сприяння трансферу наукових результатів і технологій та ін.) і намагається досягти підвищення віддачі від власних інвестицій;
- зростання інтересу до сектора наукомістких послуг та нетехнологічних інновацій (організаційних, управлінських, маркетингових, споживчих), значною мірою обумовленого визнанням вирішального значення інформаційних і комунікаційних технологій.

В останні 10-15 років практично всі промислово розвинені і нові індустріальні країни почали фіксувати цілі у сфері науки та інновацій у програмних і стратегічних документах своєї політики, причому і в якісному, і в кількісному вимірі. Така фіксація сама по собі є стимулом для дослідницької та інноваційної активності, як у державному, так і приватному секторах [6].

Два принципово важливих явища мають ключовий вплив на довгострокові перспективи інноваційного розвитку – і, відповідно, на формування інноваційних стратегій.

По-перше, це глобалізація і глобальна конкуренція, які зменшують часові інтервали виходу на ринки, змушуючи країни прискорювати інноваційні дії, все швидше виробляти життєздатні товари і послуги. Більш активний вплив на інноваційні процеси має поява у світовому науково-технологічному просторі нових глобальних гравців. Посилюється роль міжнародного обміну технологіями, транснаціональних корпорацій, мобільності кадрів та інше. Водночас, все більшої інноваційності набувають рішення глобальних проблем (боротьба з хворобами, енергетика, зміна клімату, вода, безпека і протистояння тероризму).

По-друге, це ускладнення інновацій, міждисциплінарний та міжгалузевий характер яких робить відповідні інвестиції дорожчими і ризикованішими. Більшість фірм не займаються інноваціями самостійно, дуже складним є процес підтримки всіх необхідних досліджень, отримання інформації про ринки та ін. Проблема полягає в об'єднанні зусиль, залученні знань без втрати самостійності і захисті власних інтересів.

Увага фокусується на відкритих інноваціях, що забезпечують не тільки швидку окупність наукових та інноваційних витрат, а й залучення талановитих людей з різноманітними компетенціями, наростаюча потреба в яких також є прикметою сьогоdnішнього часу. Здатність швидко змінюватися, гнучко реагувати на отримані ззовні знання, застосовувати їх стає ключем до успіху інновацій та отримання вигоди від тих знань, які створюються всередині компанії [4, 5].

Прискорення темпів розвитку світової економіки, економічного зростання окремих країн за останні десятиліття в значній мірі обумовлено розкриттям потенціалу інноваційної діяльності людини. Традиційна парадигма екстенсивного використання ресурсів, природних багатств, людського капіталу, фінансових активів, знань змінюється інноваційною.

Кількісні та якісні характеристики світової економіки більшою мірою визначаються технологічними зрушеннями на основі інновацій, причому основний ефект досягається не стільки за ра-

ІННОВАЦІЇ

хунок їхнього безпосереднього (первісного) впровадження, скільки завдяки широкому розповсюдженню і застосуванню інноваційних продуктів і послуг [1, с. 26].

Наукова діяльність стає складною і різноманітною, а інновації виникають скрізь, у тому числі і в галузях, прямо не пов'язаних з нею, - в корпоративному менеджменті, маркетингу, секторі ділових послуг, фінансовій сфері, державному управлінні та ін. Помітно змінюється вся "екосистема", в якій функціонують індивідууми, організації, інститути. Інноваційне зростання як стратегічний напрямок розвитку глобальної економіки у майбутньому буде забезпечуватися переважно за рахунок конвергенції технологій. У ході цього процесу з'являються широкі можливості виникнення величезного спектру технологічних напрямків на стику вже існуючих, що значно розширює базу для проривних інновацій. Найбільш перспективними зонами конвергенції вважаються інформаційно-комунікаційні, біо- і нанотехнології.

У більшості країн вже спостерігається збільшення масштабів фінансування досліджень і розробок за рахунок всіх джерел, зростає також їхня результативність. Інтенсивно розвиваються високотехнологічні види економічної діяльності; одночасно підвищується наукоємність традиційних, базових галузей промисловості, сфери послуг. Під впливом інновацій весь їхній вигляд радикально перетворюється. Наука орієнтується на потреби економіки, посилюється її інноваційна спрямованість.

Найактивнішу роль в інноваційному прориві індустріально розвинених країн грає внутрішньофірмова наука, інтегрована у реальний сектор економіки. У таких країнах ЄС, як Великобританія, Франція, Чехія, Австрія, Бельгія та Німеччина, на її частку припадає 62-70% загальних витрат на науку, в США -70%, Китаї - 71%, Швеції, Японії та Ізраїлі - 75- 77%.

Здійснення досліджень ефективно поєднується з аутсорсингом послуг наукових центрів та університетів. Такий розподіл дослідницьких зусиль дозволяє фірмам розвивати власний інноваційний потенціал, залишаючись при цьому в центрі потоків науково-технічної інформації. Якщо в 1970-80-х роках великі компанії мали змогу охопити всі або майже всі перспективні науково-технологічні напрямки, то сьогодні інтенсивне розширення спектру технологій, необхідних для інновацій, у поєднанні із загостренням конкуренції і підвищенням інноваційних ризиків підштовхує їх до переходу на нові стратегії.

Стратегічні інноватори поряд із посиленням спеціалізації корпоративних наукових лабораторій все активніше залучаються до інноваційної мережі. По суті, інноваційний цикл розгортається вже не тільки всередині якої-небудь окремої компанії, а в рамках міжкорпоративних інноваційних взаємозв'язків. Великі компанії виступають ініціаторами створення мереж знання, залучаючи до участі в них інші інститути –університети, незалежні лабораторії, державні наукові установи тощо, – і стають їхньою центральною ланкою. Формуються екосистеми відкритих інновацій, націлені на створення нових комерційних можливостей, шляхом спільного використання комплементарних знань і компетенцій різних партнерів, включаючи не тільки постачальників, клієнтів, дослідницькі організації, але нерідко навіть конкурентів [2]. Подібні системи спеціалізації та мережевої інтеграції масштабуються і на глобальний рівень: окремі індустріально розвинені країни та ті що динамічно розвиваються йдуть шляхом промислової спеціалізації, стаючи при цьому найважливішими вузлами міжнародних ринкових мереж.

Висновки. Необхідність адаптації інноваційної політики до комплексної, просторово розподіленої, мінливої природи інновацій має безпосередній вплив на такі її напрямки та інструменти, як оподаткування; підтримка розвитку людського та соціального капіталу; регулювання ринків праці та інвестицій; проведення досліджень і розробок; демонстрація кращих практик в області стратегії розвитку підприємств, корпоративних фінансів, управління та інше. Всі ці положення мають безпосереднє відношення до України.

Докладна мотивація інноваційного сценарію, кількісні значення цільових індикаторів, перелік напрямів і конкретних заходів державної політики, що дозволяють реалізувати його з найменшими соціальними втратами, є дискусійними. Впровадження інноваційної моделі розвитку вимагає від державних органів управління дійсно безпрецедентних зусиль із підтримки та координації діяльності всіх учасників інноваційного процесу, забезпечення суттєвих позитивних зру-

ІННОВАЦІЇ

шень у реформуванні національної інноваційної системи, істотного поліпшення її основних параметрів, результативності інноваційної політики.

Література

1. Гохберг Л. М. Национальная инновационная система России в условиях «новой экономики» / Л. М. Гохберг // Вопросы экономики. - 2003. - №3(а). - С. 15-28.
2. Гросфелд Т. Логика открытых инноваций: создание стоимости путем объединения сетей и знаний / Т. Гросфелд, Т. Роландт // Форсайт. - 2008. - № 1 (5). - С. 25-34.
3. Ткаленко Н. В. Інноваційний ресурс національної економіки: реалії і перспективи: монографія / Н. В. Ткаленко. – Чернівці : Поліграф Десна, 2014. – 368 с.
4. Chesbrough H. Open Innovation: the New Imperative for Creating and Profiting from Technology / H. Chesbrough. - Boston, MA : Harvard Business School Press, 2003. – 145 p.
5. Chesbrough H. Open innovation: Researching a new paradigm / H. Chesbrough, W. Vanhaverbeke, J. West. - Oxford University Press, 2006. – 160 p.
6. Issues Paper: Strategic Priorities in Developing Science, Technology and Innovation Policy. OECD Meeting of Senior Executives / OECD. - Washington D.C., 2007. – 129 p.

References

1. Hoxhberg, L. M. (2003). Natsionalnaya innovatsionnaya sistema Rossii v usloviyakh «nouou ekonomiki» [National Innovation System of Russia under the conditions of "new economy"]. *Voprosy ekonomiki - Problems of Economics*, 3(a), 15-28 [in Russian].
2. Grosfeld, T., & Rolandt, T. (2008). Logika otkrytykh innovatsiy: sozdanie stoimosti putem obedineniya setey i znaniy [The logic of open innovations: creation of value by combining networks and knowledge]. *Forsait - Foresight* 1 (5), 25-34 [in Russian].
3. Tkalenko, N. V. (2014). *Innovatsiinyi resurs natsionalnoi ekonomiky: realii i perspektivy: monohrafiia [Innovative resource of national economy: realities and prospects: Monograph]*. Chernihiv: Polyhraf Desna [in Ukrainian].
4. Chesbrough, H. (2003). *Open Innovation: the New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
5. Chesbrough, H., Vanhaverbeke, W., & West., J. (2006). *Open innovation: Researching a new paradigm*. Oxford University Press.
6. OECD Meeting of Senior Executives (2007). *Issues Paper: Strategic Priorities in Developing Science, Technology and Innovation Policy*. Washington D.C.

Надійшла 20.11.2014